

વર્ષ-૧૨, અંક-૪, સંવત ૨૦૭૨ ચૈત્ર વદ-૫,
પ્રસિધ્ધ તા. ૨૭-૦૪-૨૦૧૬, બુધવાર
છુટક નકલ રૂા. ૫-૦૦, વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૬૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2015-2017 Valid up 31-Dec-2017
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
CPMG/GJ/129/2015-17 Valid upto 31-12-2017

જ્ય પરમાત્મા

બોધે સમર્થ શ્રુતિપારગામી
યો બ્રહ્મનિષ્ઠાગ્રપદપ્રકાશી ।
ક્ષમાબ્ધિરેષો નવદીનબન્ધું
તં વલ્લભવ્યાસમહો નમામઃ ॥

જેઓ બોધ આપવામાં સમર્થ છે, શાસ્ત્રમાં પારંગત છે, બ્રહ્મનિષ્ઠોના અગ્રસર એવા પદનો પ્રકાશ કરનારા છે, ક્ષમાના સાગર અને નમ્ર એવા દીન પુરુષોના નાથ છે, તે (સદ્ગુરુ) વલ્લભ વ્યાસને અમો પ્રણામ કરીએ છીએ.

યદાત્મબોધેન ચ ષોડશાનિ
વિકીર્ણતત્વાનિ મિલન્તિ સઘઃ ।
યદાર્ષદષ્ટ્યાશુ તમો વિનશ્યતિ
રમૂજિલાલં તમહં નમામિ ॥

જેમના આત્મબોધથી વિખરાયેલા ૧૬ તત્ત્વો (પાંચ જ્ઞાનેન્દ્રિય, પાંચ કર્મેન્દ્રિય, પાંચ પ્રાણ અને મન) જલદી એકત્ર થાય છે અને જેમની આર્ષદષ્ટિથી અંધકાર વિનષ્ટ થાય છે, તેવા (ગુરુદેવ) રમુજીલાલને હું પ્રણામ કરું છું.

(ગતાંગથી ચાલુ...)

આ સત્ય દ્રષ્ટાંત કેટલી ઊંચ કોટિની સેવાનિષ્ઠા જાહેર કરે છે, તેનો દરેક માણસે વિચાર કરવાનો છે અને તેજ પ્રમાણે વર્તવાનું છે.

દ્રષ્ટાંત-૩

શ્રી ઈશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગર તેઓના મિત્ર શ્રી ગિરીશચંદ્ર વિદ્યારત્ન સાથે બંગાળના કાલના ગામમાં જતા હતા. રસ્તામાં વિદ્યાસાગરની દ્રષ્ટિ એક અત્યંત ગરીબ, દુઃખોથી પીડિત મજૂર પર પડી. તેની બાજુમાં એક લાકડાનો ભારો પડ્યો હતો. તે બિચારો દુઃખ સહન ન કરી શકવાથી બૂમો પાડતો હતો. પણ તેના શરીરમાંથી બહુજ ખરાબ દુર્ગંધ આવતી હોવાથી લોકો દૂરથી ચાલી જતા હતા. બિચારો ગરીબહ મજૂર ઊઠવા માટે પણ અશક્ય હતો.

વિદ્યાસાગરથી આ દ્રશ્ય જોઈ ન શકાયું. વિદ્યાસાગર એકદમ બોલ્યા કે આજે મારું સૌભાગ્ય છે. વિદ્યારત્ને પૂછ્યું કે :- સૌભાગ્ય કેવું? વિદ્યાસાગરે કહ્યું કે :- કોઈ દીન-દુઃખીની સેવાનો અવસર પ્રાપ્ત થાય તેનાથી વધુ સૌભાગ્ય શું હોઈ શકે? આ ગરીબ બિચારો એકાંત રસ્તામાં પડ્યો છે. આજ એનો કોઈ સ્વજન સમીપ હોત તો આવી દશામાં એ પડી ન રહેત. ચાલો આપણે બેઉ જણા એના સ્વજન બનીએ.

વિદ્યાસાગર તો દયાના સાગર હતા, તેઓએ તે દરિદ્ર અને રોગોથી અત્યંત દુઃખી માણસને પોતે ખાંધ ઉપર ઉઠાવી લીધો અને વિદ્યારત્ને લાકડાનો ભારો ઉઠાવી લીધો. બેઉ વ્યક્તિઓ કાલના પહોંચી. ગરીબ માણસને રહેવાની તેઓએ વ્યવસ્થા કરી આપી અને એક વૈદરાજને બોલાવી તેના દુઃખની તપાસ કરાવી, દેશી દવાના ઉપચારો કર્યા. બે ત્રિણ દિવસ બાદ ગરીબ મજૂર બેઠો થયો. ત્યારબાદ વિદ્યાસાગર અને વિદ્યારત્ને થોડા પૈસા તે મજૂરને આપ્યા અને ત્યાંથી રવાના થયા.

આનું નામતે ઉત્તમ અને નિષ્કામભાવનાથી કરેલી સેવા. આવી રીતે દરેક માણસે અવશ્ય સેવા કરવી જોઈએ. આવી સેવાજ પ્રભુ ભણી જવામાં જે મુસીબતો આવે છે તેને અવશ્ય દૂર કરે છે.

-----○-----

દ્રષ્ટાંત-૪

કાશીમાં એક નરેન્દ્ર નામના મહાત્મા દરરોજ બહુજ સુંદર રીતે વેદાંતની કથા કરતા હતા. ભાવિક નર-નારીઓ આ કથા સાંભળવા જતા હતા. તેમાં એક ગરીબ, અત્યંત દયાળુ અને ધાર્મિક વૃત્તિવાળો રજપૂત કે જેનું નામબલિ હતું તે મહાત્માના આશ્રમની સમીપમાં એક કૂવાની પાસે બેસી યજ્ઞા વેચતો હતો. આ રજપૂત દરરોજ મહાત્માની કથા સાંભળતો હતો.

એક દિવસ રજપૂતે મહાત્માજીને કહ્યું કે :- મહારાજ ! મેં આટલા દિવસોથી ચિત્ત પરોવી વેદાંતની કથાઓ શ્રવણ કરી છે, તેનું મનન અને નિદિધ્યાસન પણ હું દરરોજ કરું છું. મેં અન્વયવ્યતિરેક દ્વારા આત્માનું સ્વરૂપ પણ સમજી લીધું છે. પરંતુ મને આત્માનંદ પ્રાપ્ત થતો નથી, તેનું શું કારણ ?

મહાત્માએ કહ્યું :- અવશ્ય કાંઈક પ્રતિબંધ હોવો જોઈએ. તેને હઠાવવાથી તને આત્માનંદની પ્રાપ્તિ અવશ્ય થશે. મહાત્માનો જવાબ સમજી, રજપૂત યુપ થઈ ગયો.

એક દિવસ રજપૂત એના ધોરણસર કૂવા પાસે યજ્ઞા વેચવા બેઠો હતો. તે દિવસે ગરમી પણ બહુજ હતી અને ગરમલૂ પણ બહુજ જોરથી નીકળી હતી. આવા સમયમાં એક ચમાર લાકડાનો ભારો ઉઠાવી રજપૂતની સામેથી પસાર થતો હતો. તે ચમારની આંખો અત્યંત લાલ થઈ ગઈ હતી. બહુજ થાકી જવાથી તે રસ્તામાં પડી ગયો અને બેભાન બની ગયો.

રજપૂત તરતજ ત્યાં ગયો અને તે ચમારને ઊંચકી લાવી એક છાયામાં સુવાડ્યો. પોતાની પાસે ચાદર હતી તેનાથી પંખો નાંખ્યો. ઠંડું શરબત બનાવી તેણે ચમારના મુખમાં ધીરે ધીરે રેડવાનું શરૂ કર્યું. આવી રીતે કરતાં એક કલાક નીકળી ગયો. ત્યારબાદ ચમારે આંખો ખોલી. રજપૂતે અત્યંત પ્યારથી પાંચ મુઠ્ઠી યજ્ઞા ખવડાવ્યા અને ફરીથી ઠંડું પાણી પાચું. ચમાર સારો થઈ ગયો. ચમારના અંતરાત્મામાંથી આશિષનો વરસાદ વહી રહ્યો. તે ચમાર કૃતજ્ઞતાભરી આંખોથી રજપૂત સામું જોઈ રહ્યો અને પછી તેણે પોતાને રસ્તે ચાલવા માંડ્યું. આ બનાવ પછી તરતજ રજપૂતને આત્માનંદની પ્રાપ્તિ થઈ ગઈ. રજપૂતનું હૃદય

બ્રહ્માનંદમય બની ગયું. તેણે જઈ મહાત્માજીને પોતાની સ્થિતિની વાત કહી. મહાત્માએ કહ્યું કે :- તે નિષ્કામ-ભાવથી એક આત્માની સેવા કરી, તેનાથી તારો પ્રતિબંધ કપાઈ ગયો. સાધકે સર્વ મનુષ્યમાં પોતાના જ આત્માના દર્શન કરવા અને પોતાના સમાન માની સર્વને મદદ કરવી તેજ ઉત્તમસેવા છે.

નિયમ:- સાધક માટે પાંચ નિયમો બતાવ્યા છે. જેવા કે (૧) પવિત્રતા, (૨) સંતોષ, (૩) તપ, (૪) સ્વાધ્યાય અને (૫) પ્રણિધાન.

(૧) **પવિત્રતા :-** એટલે, શૌચ, સ્વચ્છતા, શુદ્ધતા યા પ્રાયશ્ચિત કરી પવિત્ર થવું તે. પવિત્રતા છ પ્રકારની હોય છે. (ક) મનની શુદ્ધિ (ખ) વાણીની શુદ્ધિ (ગ) અન્ન શુદ્ધિ (ઘ) હસ્ત શુદ્ધિ (ચ) કચ્છ શુદ્ધિ અને (છ) ક્રિયા શુદ્ધિ.

જ્યાં સુધી સાધક પોતાના જીવનને શુદ્ધ બનાવવાનું કાર્ય આરંભ કરતો નથી ત્યાં સુધી તે તેના આચાર-વિચારમાં સચ્ચાઈ લાવી શકતો નથી. મનુષ્યના જીવનને અશુદ્ધ બનાવનાર ષડ્ગુણ જેવા કે કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ અને મત્સર મનુષ્ય માટે પવિત્ર જીવન જીવવામાં વિઘ્નરૂપ છે, માટે સાધકે તેનો ત્યાગ કરવો જોઈએ. વળી જ્યાં સુધી સાધકથી શુદ્ધ અને પવિત્ર બનાવવાનું નથી ત્યાં સુધી તેને શાંતિ હાથ લાગતી નથી.

(૨) **સંતોષ :-** સંસારમાં પ્રારબ્ધાનુસાર ધન, વૈભવ, સુખ, સંપત્તિ, ઐશ્વર્ય, કીર્તિ, સ્ત્રી-પુત્રાદિ જે મળે તેથી સાધકે નારાજ ન થતાં સંતોષ રાખવો અને કોઈપણ ભોગ-પદાર્થોની અપેક્ષા ન કરવી. સુખ-વૈભવ ભોગવવાની ઈચ્છા રાખ્યા સિવાય જે ભોગવાય તેમાં ઉણપ યા ઓછા પાણું છે, એમમાની અન્ય સુખ મેળવવાની ઈચ્છા ન કરવી જોઈએ.

ઈંદ્રિયો લોભગ્રસ્ત હોવાથી સર્વ મનુષ્ય સંકટમાં આવી પડે છે. જેના ચિત્તમાં સંતોષ છે, તેના માટે સર્વત્ર ધનસંપત્તિ ભરેલી છે. સંતોષરૂપી અમૃતથી તૃપ્ત અને શાંત ચિત્તવાળા પુરુષોને જે સુખ પ્રાપ્ત થાય છે, તે સુખ ધનના લોભથી અહીં તહીં દોડવાવાળા લોકોને ક્યાંથી પ્રાપ્ત થઈ શકે? અસંતોષ જ સર્વથી મોટું દુઃખ છે અને સંતોષ સર્વથી શ્રેષ્ઠ સુખ છે.

દ્રષ્ટાંત

પૂર્વે ભારતમાં દયાસાગર નામનો રાજા હતો. તેને એક કમળા નામની રાજકન્યા હતી. અસલના વખતમાં જોડા પહેરવાનો રિવાજ ન હતો, તેજ પ્રમાણે આ રાજમાં હતું. એક દિવસે કમળાને પગમાં કાંટો વાગ્યો. તેણીએ બહુ મોટી ધમાલ કરી નાંખી અને પોતાના પિતાને કહ્યું કે :- આપણા દેશની સર્વ જમીન ચામડાથી મઢાવી દો.

રાજાએ કમળાની વાત મંજૂર રાખી અને દીવાનને રાજની બધી જમીન ચામડાથી મઢાવી દેવાનો હુકમ આપ્યો.

થોડા મહિનાઓ બાદ દીવાને રાજાને કહ્યું કે :- આપ નામદારે રાજની સર્વ જમીનને ચામડાથી મઢાવવાનો હુકમ આપ્યો છે, તે કાર્ય બનવું મુશ્કેલ છે. કારણ કે પ્રથમતો ચામડા ક્યાંથી લાવવા ? પહાડો, ડુંગરાઓ, ખેતરો, વાડીઓ, બગીચાઓ વિગેરેમાં ચામડા કેવી રીતે જડાય ? વળી વર્ષાઋતુમાં વરસાદ પડવાથી ચામડા સડી જાય અને ખરાબ વાસ નીકળે, માટે આ કાર્ય બનવું મુશ્કેલ છે.

છતાં રાજકન્યાને ભવિષ્યમાં કદી પણ કાંટો ન લાગે તેનો ઉપાય આ ડબ્બામાં છે, એમકહી તે ડબ્બો રાજાને આપ્યો. રાજાએ રાજકન્યાને બોલાવી તે ડબ્બાને તેણીને અર્પણ કર્યો. રાજકન્યાએ ખોલીને જોયું તો તેમાં જોડા હતા. દીવાને રાજકન્યાને જોડા કેવી રીતે પહેરવા તે સમજાવ્યું. રાજકન્યા આથી અત્યંત ખુશ થઈ. રાજાએ દીવાનને સાબાશી આપી.

આ દ્રષ્ટાંત પરથી ભાવાર્થ એ લેવાનો છે કે :- પગમાં કાંટો ન લાગે એટલા માટે આખી પૃથ્વી ચામડાથી મઢાવી શકાતી નથી, તેમઆપણાં અંતરમાં અસંખ્ય આશાઓ અને તૃષ્ણાઓરૂપી કાંટા ખટકતા હોય તેનું દુઃખ મટાડવાને ત્રણે લોકના પદાર્થો ઈચ્છાનુસાર મેળવી શકાતા નથી. પણ જેમકાંટાનું દુઃખ જોડા પહેરવાથી દૂર થઈ શકે છે તેમઅનંદ આશા અને તૃષ્ણાઓરૂપી કાંટાનું દુઃખ દૂર કરવાનો અતિ ઉત્તમઉપાય સંતોષ ધારણ કરવાનોજ છે. સંતોષ જ એક દિવ્ય સંપત્તિ છે અને સંતોષ આખા વિશ્વનું સુખ નિરર્થક છે. એટલા માટે શ્રીગુરુદેવ કબીરજીએ કહ્યું છે :-

ગૌધન ગજધન ગોપીધન, ઓર રતન ધનખાન;
જ્યાં મીલે સંતોષ ધન, સબ ધન ધૂળ સમાન.
મહારાજશ્રી વલ્લભરામે આ વિષય પર લખ્યું છે કે:-

છપ્પા

સંતોષ વિના શાંત, થઈને કોઈ ન બેસે;
લોભ, લોભ ને લોભ, રાતદિન ફીકર પેંસે.
ભટકે મન દશ દિશ, જીવડો વશ નવ હોયે;
તૃષ્ણાના તંત થાય, ઠરી બેઠો નહિ કોયે.
મન ધાર્યું મળ્યું નહિ, ઠરી ઠામનવ થોભીયો;
મનુષ્ય દેહ મિથ્યા ગયો, લોભે લૂંટાયો લોભીયો. ૧
સંતોષ વિના જેહ, તેહને ઊંઘ ન આવે;
ભોજન અમૃત હોય, તોઘ્ય તેને નહિ ભાવે.
મન, બુદ્ધિ ને ચિત્ત, ચકરીયો દ્રવ્યે મારે;
ખાનખાનમાં દુઃખ, ભૂખ વેઠે ચોધારે.
સંતોષ વિનાના લોભીને, સ્વપ્ને સુખડું નહિ કદા;
વલ્લભ કહે છે જાણજો, સંતોષી સુખી સદા. ૨
સંતોષમાં છે સુખ, દુઃખી છે અસંતોષી;
નિવૃત્ત સંતોષવાન, રહેશે નહિ કો રોષી.
બેસે શીતળ છાંય, સૂવે સંતોષી સુખે;
નહિ હર્ષ નહિ શોક, રહે તે હસતે મુખે.
શર્ણ પ્રભુનું લઈને, અંતરમાં આનંદ લહે;
વલ્લભ સંતોષી જનો, કો કાળ ભૂખ્યા ના રહે. ૩
સંતોષી હોય શાંત, હોય સંતોષી શીળો;
સંતોષે નહિ ક્રોધ, થાય ના રાતો પીળો.
સંતોષીને ધ્યાન, પ્રભુનું ધરવું ફાવે;
સંતોષી શીર આળ, કોઈ કાળે નવ આવે.

સંતોષી સુખીયો સદા, દારુણ દુઃખી લોભીયો;
 ધાર્યું ધણીનું થાય છે, સમજી વલ્લભ થોભીયો. ૪
 સંતોષી જન જેહ, દેહ પ્રફુલ્લિત તેનો;
 સંતોષી સુબુદ્ધ, ભોગવે સૌ સુખ ચેનો.
 સંતોષીનો ટેક રહે, જનમારો આખો;
 સંતોષીનો જશ, ભાર જગમાં નહિ ઝાંખો.
 સંતોષીનું માન્યજ વધે, સંતોષી તરતા તદા;
 કહે છે વલ્લભ જગ વિષે, સંતોષી સુખી સદા. ૫
 (“વલ્લભ નીતિ” માંથી)

શારીરિક, માનસિક, બૌદ્ધિક તથા નીતિમય પુરૂષાર્થથી જે પ્રાપ્ત થાય તેથી સંતોષ માની અધિક પ્રાપ્તિની ઈચ્છા ન કરવી. આજ રીતે ધાર્મિક બાબતમાં પણ ઈશ્વર અને ગુરુકૃપાનુસાર જે કંઈ આત્મબળ, આશીર્વાદ વિગેરે મળે તેથી સંતોષ માનવો પણ ઈશ્વર યા ગુરુની પોતાની ઈચ્છા સિવાય તેમની પાસે પરાણે કોઈપણ આશીર્વાદ કે માંગણી કરવી નહીં.

શ્રીમદ્ યોગવાસિષ્ઠ મહારામાયણ, વૈરાગ્ય-પ્રકરણ ૧માં શ્રીવશિષ્ઠમુનિ સંતોષ વિષે શ્રીરામચંદ્રજીને બોધ આપતા જણાવે છે કે :-

“સંતોષ એ પરમકલ્યાણરૂપ છે. સંતોષ એ સુખ કહેવાય છે. સંતોષી પરમવિશ્રાંતિને પામે છે. સંતોષરૂપી ઐશ્વર્યથી સુખ ભોગવનારા અને લાંબો કાળ થયાં જેઓનું ચિત્ત શાંત થયું હોય છે, એવા શાંત સંતોષીઓને ચક્રવર્તીનું રાજ્ય પણ જૂના ખડના (ખેતરમાં ઊગેલું નકામું ઘાસ) તણખલા જેવું લાગે છે. હે રામ! સંતોષથી શોભાયમાન અને સંસારની વિષમવૃત્તિઓઔ આવી પડતાં પણ ઉદ્વેગ નાહ પામનારી મહાત્માઓની બુદ્ધિ કોઈપણ દિવસ સુખના વિયોગને પામતી નથી. જે શાંત પુરુષો સંતોષરૂપી અમૃતના પાનથી તૃપ્તિ પામ્યા છે, તેઓને અતુલ વૈભવવાળી લક્ષ્મી ઝેરની પેઠે પ્રતિકુલ લાગે છે. દીનતા આદિ દોષોનો નાશ કરનાર અને અત્યંત મીઠા સ્વાદવાળો સંતોષ જેવું સુખ આપે છે તેવું સુખ અમૃતસરની લહરીઓ પણ આપતી નથી. જે પુરૂષ અપ્રાપ્ત વસ્તુની ઈચ્છા કરતો

નથી અને પ્રાપ્ત વસ્તુને પણ અપ્રાપ્ત સમાન માને છે અને તેથી જેને હર્ષની કે દુઃખની દશા જોવી પડતી નથી, તે પુરુષ સંતોષી કહેવાય છે. મન જ્યાં સુધી પોતાની મેળેજ પોતાને વિષે સંતોષ પામતું નથી, ત્યાં સુધી એ મનરૂપી ખાડાઓમાંથી લતાઓની પેઠે આપદાઓ ઉત્પન્ન થયા કરે છે. જેમચંદ્રના કિરણોથી શીતલ થયેલું કમળ સૂર્યનાં કિરણોથી પ્રકુલ્લિત થાય છે, તેમસંતોષથી શીતલ થયેલું ચિત્ત જ્ઞાનના શુદ્ધ વિચારોથી અત્યંત પ્રકુલ્લિત થાય છે. વશિષ્ઠ મુનિ આગળ કહે છે કે મેલા અરીસામાં જેમમુખનું પ્રતિબિંબ પડતું નથી, તેમસંતોષ વિનાના અને આશાને આધીન હોવાથી પરાધીન થયેલા ચિત્તમાં જ્ઞાનનું પણ પ્રતિબિંબ પડતું નથી. જેની દ્રષ્ટિ આગળ સંતોષરૂપી સૂર્ય ઊગ્યો હોય છે, તે મનુષ્યરૂપી કમળ અજ્ઞાનરૂપી ગાઢ રાત્રિમાં સંકોચ પામતું નથી. જેનું મન સંતોષ પામ્યું હોય, તે મનુષ્ય ઘણો દરિદ્ર હોય છતાં પણ તે આધિવ્યાધિઓથી રહિત ચક્રવર્તીપણાંના સુખને ભોગવે છે. જે મનુષ્ય ન મળેલી વસ્તુ મેળવવા માટે ઈચ્છા કરતો નથી અને પ્રાપ્ત કરેલાં સુખદુઃખને ભોગવ્યા કરે છે, તે સંતુષ્ટ કહેવાય છે. ક્ષીર સમુદ્રની પેઠે શુદ્ધ, પરિપૂર્ણ અને સંતોષથી અત્યંત તૃપ્ત થયેલા મહાત્મા પુરુષના મુખ ઉપર અપૂર્વ શોભા જામી રહે છે. પોતેજ પુરુષાર્થ કરીને પોતાને વિશે અત્યંત પૂર્ણતા સંપાદન કરીને સર્વ પદાર્થો ઉપરની તૃષ્ણાનો ત્યાગ કરવો. ચંદ્રના અમૃત જેવા સંતોષના અમૃતથી સંપૂર્ણ થયેલા પુરુષનું મન શાંત તથા શીતલ બુદ્ધિથી પોતાની મેળેજ અવિનાશી સ્થિરતાને પામે છે. ચાકરો જેમપોતાની મેળે રાજા પાસે જાય છે, તેમસંતોષથી પુષ્ટ થયેલા મનવળા પુરુષની પાસે મોટા સંપત્તિવાળા પુરુષો પોતાની મેળે સ્વેચ્છાથી ચાકર થઈને જાય છે. પુરુષ પોતાની મેળેજ પોતાના વિશે સ્વસ્થ થઈ સંતુષ્ટ થઈને રહે છે ત્યારે વર્ષાઋતુ આવતાં જેમઊડતી ધૂળ તુરત બંધ પડી જાય છે, તેમતેની સર્વ આધિઓ (આંતરિક પીડાઓ) શાંત પામે છે. હે રામ! જેમ શીતળ તથા કલંકરહિત પૂર્ણિમાનો ચંદ્ર શોભે છે, તેમ નિત્ય શીતળ અને રાગદ્વેષાદિકથી રહિત પુરુષ પણ શુદ્ધ વૃત્તિથી શોભે છે. પુરુષના શમતાથી મનોહર લાગતાં મુખને જોઈને લોકો જેવો સંતોષ પામે છે, તેવો સંતોષ ધનના ઢગોને જોઈને પણ પામતા નથી. હે રઘુનંદન રામ! આ જગતમાં ગુણવાન લોકોએ માન્ય કરેલી શમતાથી જે મહાપુરુષ શોભાયમાન હોય છે, તેને દેવો અને મોટા મુનિઓ પણ નમસ્કાર કરે છે.

(૩) તપ :- તપ એટલે જેની ઈન્દ્રિયો સ્વેચ્છાચારી (પોતાની મરજી પ્રમાણે વર્તનારી) થતી હોય તેમણે ઈન્દ્રિયો ઉપર અપવાસાદિ કરીને વિજય મેળવવો. કેટલાકની ઈન્દ્રિયો સ્વેચ્છાચારી થતી ન હોય છતાં પણ પોતાના ભોગ્ય પદાર્થો મેળવવાની અપેક્ષા રાખતી હોય, તેને એવી રીતે કાબુમાં રાખવી કે જેમઆંખને સુંદર અને અનેક નવા નવા પદાર્થો જોવાની ઈચ્છા થાય, છતાં તેની ઈચ્છા પ્રમાણે જોવા દેવું નહિ; જિહ્વાની ઈચ્છિત પદાર્થો ખાવાની ઈચ્છા થાય છતાં તેને તે ખાવાના પદાર્થો લાવી ખવડાવવા નહિ; કશ્નિ પોતાના વખાણ સાંભળવાની, સંગીત ઈત્યાદિ આનંદના તેમજ મોહક, વિષયોત્તેજક વચનો સાંભળવાની ઈચ્છા થાય, છતાં કશ્નિ તે સાંભળવા દેવાં નહિ; સ્પર્શદ્રિયને વિષયભોગ ભોગવવાની ઈચ્છા થાય છતાં તે ભોગવવા દેવા નહિ અને નાસિકાને સુગંધીત પદાર્થો અત્તર, ફુલ વિગેરે સૂંઘવાની ઈચ્છા થાય તોપણ તેવા પદાર્થો સૂંઘવા આપવા નહિ; સ્વાદની ખાતર પ્રિય લાગે તેવા પદાર્થો ખાવાની ઈચ્છા થાય પણ તે પ્રમાણે જિહ્વાને ખાવા દેવું નહિ; શરીરને શ્રમન કરવો પડે અને બેઠા બેઠા ખાવા મળે એવી ઈચ્છા થાય પણ તેને નિરૂઢમી (ઉદમવગરનું) અને આળસુ થવા દેવું નહિ; મનને ધનની, સારા વસ્ત્રાભૂષણોથી અંગ શોભાવવાની, બીજા લોકો કરતાં પોતે મહાન બનવાની, કિંમતી દાગીનાઓ પહેરવાની, વાહનો એક નહિ પણ અનેક વસાવવાની તથા જેટલા ભોગવાય તેટલા વધારે ભોગ ભોગવી લેવાની અને ભોગ માટે ભોગ સામગ્રીઓનો એટલે કે ખાવા માટે અન્ન, પહેરવા માટે સારાં વસ્ત્રો, દાગીનાઓ, વાહનો, સ્ત્રીઓ ઈત્યાદિત્નો સંગ્રહ કરવાની ઈત્યાદિ જેજે ઈચ્છાઓ થાય તે તમામ ઈચ્છાઓને ઉત્પન્ન થતાંની સાથે જ ડામી દેવી. અગર તેમન બને તો છેવટે ભોગ ભોગવવા વખતે પણ ઈચ્છાને અટકાવી દેવી તેને “ઈન્દ્રિયોનું તપ” કહ્યું છે. મનમાં માયા મોહવાળા, રાગ-દ્વેષયુક્ત વિચારો આવે તેને અટકાવવા તેને “મનનું તપ” કહેલું છે. જો આવું તપ કરવામાં આવે તો દેહ પવિત્ર રહે અને તેથી મનની પવિત્રતા વધે છે. મનની પવિત્રતાથી પ્રજ્ઞાબુદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય કે જે બુદ્ધિ પરમેશ્વર તરફ દોરે છે અને તે પ્રજ્ઞાબુદ્ધિથી આત્મા જાગૃત થઈ આત્મજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરે છે. એટલે કે મનને કુવિચારોથી અને ભોગની આસક્તિવાળા વિચારોથી અટકાવવાનું છે. તે રીતે બુદ્ધિને કુમાર્ગમાં જતી અટકાવવી તે “બુદ્ધિનું તપ” છે. જેની બુદ્ધિ આત્મબ્રહ્મમાં સ્થિત થાય છે, તે આત્મા સહેલાઈથી આત્મજ્યોતિને આધીન થઈ બ્રહ્મ યોગમાં નિમગ્ન થઈ શકે છે. માટે ઈન્દ્રિયો, દેહ, મન, બુદ્ધિ અને આત્મા તે તમામને, ઘાટ ઘડતાં પહેલાં સુવર્ણકાર કાંચનને તપાવે છે તેમતપથી તપાવીને પાપરહિત નિર્દોષ બનાવવા તેનું નામ “તપ” છે.

આત્મિક કર્મ

મહાન પુરુષ થવાનો પ્રત્યેક મનુષ્યને હક્ક અને અધિકાર છે. આમાં કોઈ વ્યક્તિનો કે અમુક જાતિનો ઈજારો નથી. કેમકે કર્તવ્યમાં જ લાભ, સુખ અને સિદ્ધિઓ રહેલા છે. અકર્તવ્યમાં પ્રમાદ, લાલચુપણું, અંધ અનુકરણ, મોજ-શોખ અને વિષય-વિલાસ રહેલાં છે. આ પૃથ્વી એ કર્મભૂમિ છે. શરીર એ કર્મક્ષેત્ર છે અને સદ્બુદ્ધિ એ ધર્મક્ષેત્ર છે. તેથી વિશ્વમાં કર્મ કર્યા વિના કોઈથી રહેવાતું જ નથી. પરંતુ અકર્મ એટલે પાપ કરાય તો, દુઃખ અને સત્કર્મ એટલે પુણ્ય કરાય તો શાન્તિ અને સુખ મળી, આત્મામાં અલૌકિક શક્તિ આવે છે. દરેક આત્મામાં આત્મસામર્થ્ય છે. માનસિક ડરપોકપણાંથી, આત્મસામર્થ્યની શક્તિને ભૂલી જઈએ, મોહિતાત્મા જીવભાવ ધારણ કરી બેઠા છે. તેને આત્મિક કર્મોમાં યોજી, આત્મસામર્થ્ય નો અનુભવ કરાવાય, તો તે દૃઢ નિશ્ચયી અને એકનિષ્ઠવાન બનતા, તે ધર્મ-કર્મ કરનાર ઉપર ઈશ્વરની અસીમકૃપા ઉતરે છે. સત્કર્મ કરવાથી મન-બુદ્ધિ-ચિત્તની શુદ્ધિ થઈ પાપકર્મો છૂટે છે. તેથી જેમવ્યવહારિક કર્મ પાપનું કારણ છે, તેમઆત્મિક કર્મ મોક્ષનું કારણ છે માટે પરમપદ મોક્ષને માનવ જીવનનો પરમાદર્શ સમજશો, તેજ વખતે તમારા માટે મોક્ષના દ્વાર ખુલી જશે.

છુટક નકલ રૂા. ૫-૦૦
વાર્ષિક લવાજમ રૂા. ૬૦-૦૦

Chetavni (GUJ) RNI No. GUJ GUJ / 2005 / 16095
Postal Regd. No. GAMC-1507/2015-2017 Valid up 31-Dec-2017
Posted at Ah'd PSO On 27th of Every Month
Licence to post without Prepayment No.
CPMG/GJ/129/2015-17 Valid upto 31-12-2017

**સુખમાત્યન્તિકં ચત્તદ્બુદ્ધિગ્રાહ્યમતીન્દ્રિયમ્ ।
વેત્તિ યત્ર ન ચૈવાયં સ્થિતશ્ચયલતિ તત્ત્વતઃ ॥**

ઈન્દ્રિયોથી અને ઈન્દ્રિયોના વિષયોથી અલિપ્ત, અતીત અને નિરાકાંક્ષી થયેલી હોય તેવી સંપૂર્ણ શુદ્ધ થયેલી બુદ્ધિદ્વારા પરમેશ્વરનો અનંત આનંદ ગ્રહણ કરવા યોગ્ય છે, કે જે આનંદનો નમુનો કે વિભાગ વિશ્વના કોઈપણ આનંદમાં નથી. તેથી તે અનંત, અખંડ આનંદ પરમેશ્વરનો જે અવસ્થામાં જ્ઞાનયોગી અનુભવ કરે છે, અગર જે અવસ્થામાં યોગી પરમાનંદમાં નિમગ્ન થાય છે ત્યારે યોગીને (પરમેશ્વરનો આત્મબ્રહ્મ વડે અનુભવ કરનારને) વિશ્વની કોઈ પણ વસ્તુ અગર કોઈ પણ જીવ યા દેવો, ઈશ્વરો આદિ પરંબ્રહ્મના પ્રેમાનુસંધાનમાંથી અર્થાત્ બ્રહ્મનિમગ્નતામાંથી ચલાયમાન કરી શકતા નથી.

વર્ષ-૧૨, અંક-૪, સંવત ૨૦૭૨ ચૈત્ર વદ-૫, બુધવાર ૨૭-૦૪-૨૦૧૬

માલિક, મુદ્રક/પ્રકાશક અને તંત્રી : જયવર્ધન રમુજીલાલ વ્યાસ
વલ્લભવાડી રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
દ્વારા તા. ૨૭-૦૪-૨૦૧૬ના રોજ પ્રસિધ્ધ કર્યું.
ચેતવણી કાર્યાલય : વલ્લભવાડી, રામબાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
મુદ્રણ સ્થળ : ભવાની ઓફિસેટ, ૩/૨૦, કેલાસ એસ્ટેટ, ઓઢવ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૧૫.